

na overhandiging van een Duits ultimatum, in de nacht van donderdag op vrijdag zou moeten plaats vinden. De ministers van buitenlandse zaken, van Kleffens, en van defensie, Dijkhoorn, hadden nadien ten huize van eerstgenoemde uur na uur op dat ultimatum zitten wachten; het was uitgebleven. Omstreeks kwart voor vier had van Kleffens toen aan Dijkhoorn (die naar het departement van defensie gegaan was) het Belgische verzoek doorgegeven, op te houden met radioberichten van de luchtwachtdienst die van het overtrekken van vreemde vliegtuigen gewaagden, en Dijkhoorn was net bezig geweest, terzake het nodige te verrichten toen hem het telefoonbericht bereikt had dat de vliegvelden Waalhaven en Bergen zwaar gebombardeerd werden.

Het was 3 uur 55 - *X-Zeit*.

Onmiddellijk moesten de Belgen, Fransen en Engelsen ingelicht en de Fransen en Engelsen om hulp gevraagd worden. De opperbevelhebber, generaal Winkelman, had daartoe eind maart zijn krijgsplan en zijn wensen in memoranda neergelegd die zich, in verzegelde enveloppen, bij de Nederlandse legaties in Brussel, Parijs en Londen bevonden - enveloppen die, volgens een vastgestelde regeling, na ontvangst van een speciaal codewoord aan de geadresseerden overhandigd moesten worden.

Van het bombardement van Waalhaven en Bergen vernomen hebbend, belde nu Dijkhoorn omstreeks vier uur zijn ambtgenoot van buitenlandse zaken op. 'Wij spraken af, dat terstond het codewoord naar Londen, Parijs en Brussel zou worden gezonden . . . Van Kleffens en ik', aldus later Dijkhoorn 'waren voorts van oordeel dat ogenblikkelijk de raad van ministers bijeen moest komen.'¹ Van Kleffens telefoneerde de Geer uit zijn bed. Met een paar woorden werd de situatie uiteengezet. 'Het lijkt mij tijd', concludeerde de minister van buitenlandse zaken, 'dat (code)telegram te verzenden.' Maar de minister-president, zo verhaalde van Kleffens aan de Enquêtecommissie, 'was daar nog niet aan toe' - de Geer uitte dus bezwaren. Was hij van mening dat de Duitse agressie nog niet onomstotelijk vaststond? Vreesde hij dat Nederland de positie van neutraliteit waaraan hij als minister-president zijn hart verpand had, ontijdig zou prijsgeven? Zijn argumenten maakten op van Kleffens, aldus diens relaas, niet de minste indruk: 'Ik zeide 'Dat kan niet wachten; als het, nu zij ons met bommen om de oren gooien, nog niet de tijd is, kunnen wij het net zo goed laten; ik verzend het telegram.' Het was haast insubordinatie jegens de premier. De Geer gaf toe: 'Dat vond hij toen

¹ Getuige A. Q. H. Dijkhoorn, *Enq.*, dl. I c, p. 292.